ॐ

गीताप्रवेशः प्रथमभागः Sep 2014

१. प्रश्नानाम् उत्तरं लिखत। (Chap. 1)

संस्कृताक्षराणि = 59 = 22+4+33

क् ख् ग् घ् ङ्
च् छ् ज् झ् ञ्
ट् ठ् ड् ढ् ण्
त् थ् द् ध् न्
प् फ् ब् भ् म्
य् र् ल् व् श् ष् स् ह्

स्वरा - अ आ इ ई उ ऊ
ऋ ॠ ऌ ए ऐ ओ औ

अयोगवाहः - ं ः
ᳵक ᳵख ᳵप ᳵफ
जिह्वामूलीयः → ᳶ उपध्मानीयः

व्यञ्जनम् - 33 वर्गीयव्यञ्जनानि - 25 अवर्गीयव्यञ्जनानि - 8

माहेश्वर सूत्राणि

१ 1. अइउण् 2. ऋऌक् 3. एओङ् 4. ऐऔच्
२
३
४ 5. हयवरट् 6. लण् 7. ञमङणनम् 8. झभञ्
५
६
७
८ 9. घढधष् 10. जबगडदश् 11. खफछठथ चटतव्
९
१० 12. कपय् 13. शषसर् 14. हल्

कटपयादिसंख्या रामकृष्णः = 2+5+1+5 = 5152

1	2	3	4	5	6	7	8	9	0
क्	ख्	ग्	घ्	ङ्	च्	छ्	ज्	झ्	ञ्
ट्	ठ्	ड्	ढ्	ण्	त्	थ्	द्	ध्	न्
प्	फ्	ब्	भ्	म्					
य्	र्	ल्	व्	श्	ष्	स्	ह्		

ॐ

स्वर सन्धिः

१. सवर्णदीर्घ सन्धिः - अकः सवर्णे दीर्घः

अ इ उ (ण्) ऋ ऌ (क्) अ/आ + अ/आ = आ

२. गुण सन्धिः - (अत् एङ् गुणः), आत् गुणः

अ/आ $\xrightarrow{\text{इ, उ, ऋ, ऌ}}$ ए / ओ / अर् / अल् (एओङ्)

३. वृद्धि सन्धिः - आत् एचि परे वृद्धिः ।

एच् = ए ओ (ङ्) ऐ औ (च्)

अ/आ + (ए ऐ ओ औ) = ऐ / औ

४. यण् सन्धिः - इको यणचि

(इ) य वर (ट्) ल (ण्) = यण् (अ) इ उ (ण्) ऋ ऌ (क्) = इक्

{ई, ऊ, ॠ, ॡ} + असवर्णस्वरः = {य्, व्, र्, ल्}

५. यान्त वान्त आदेश सन्धिः - एचोऽयवायावः एचः अय् अव् आय् आव्

एच् = ए ओ (ङ्) ऐ औ (च्)

{ए, ऐ, ओ, औ} + स्वरः = {अय्, आय्, अव्, आव्}

६. पूर्वरूप सन्धिः एङः पदान्तात् अति

एङ् = ए ओ (ङ्) अति = अ {ए/ओ} + अ = {ए/ओ} + ऽ

७. पररूप सन्धिः एङि पररूपम्

एङ् = ए ओ ङ् अ + {ए / ओ} = {ए / ओ}

८. प्रकृतिभावः ऋत्यकः = ऋति अकः

अक् = अ इ उ ऋ ऌ क् {अ, आ, इ, ई, उ, ऊ, ऋ} + ऋ = (अच्) + ऋ

व्यञ्जन सन्धिः

१. श्चुत्व सन्धिः - स्तोश्चुना श्चुः

{स् + तवर्गः} + {श् + चवर्गः} = {श् + चवर्गः}

२. ष्टुत्व सन्धिः - ष्टुना ष्टुः

{स्, तवर्गः} + {ष् + टवर्गः} = {ष् + टवर्गः}

३. जश्त्व सन्धिः - झलां जशोऽन्ते

झल् = {1, 2, 3, 4} + {स्वरः, 3, 4, 5} = {3} = जश्

झल् = वर्गीय व्यञ्जनानि, जश् = जबगडदश् = {3}
= {5}

४. चर्त्वसन्धिः - खरि च

खरि = कर्कशव्यञ्जनानि = {1,2} + {श, ष, स}

खर् = ख.फ.छ.ठ.थ चटतव्, कपय्, शषसर्

वर्गीयव्यञ्जनानि - {5} + कर्कशव्यञ्जनानि = {1} + शषसर्

चर् = चटतव्, कपय्, शषसर् = {1} + शषसर्

५. अनुनासिक सन्धिः - यरोऽनुनासिकेऽनुनासिको वा

वर्गीयव्यञ्जनानि - {5} + {5} = {5} + {5} अनुनासिका

६. अनुस्वार सन्धिः - मोऽनुस्वारः

म् + (व्यञ्जनानि) = ं

७. परसवर्ण सन्धिः - नश्चापदान्तस्य झलि

झल् = वर्गीयव्यञ्जनानि - {5} नश्चा ⇒ न च म च

अनुस्वारः + वर्गीयव्यञ्जनानि = {वर्गस्य 5th}

८. ङमुडागम सन्धिः - ङमोः ह्रस्वादचि ङमुण् नित्यम्

ङम् = ङ.णन (म्) अच् = अइउण्, ऋऌ्ट्, रोओङ् रोऔच्

(ह्रस्व स्वरः + ङम्) + स्वराः = ङ.णन

९. पूर्वसवर्ण सन्धिः - झयो होऽन्यतरस्याम्

झयः = झभञ् घढधष् जबगडदश् खफछठथ चटतव् कपय्

= {1,2,3,4} झष् = {3}

{3} + ह = {4}

१०. छत्व सन्धिः - शश्छोऽटि

(शस्य छो वा स्यादटि) प्रथमव्यञ्जनम् + श् = छ्
{1}

११. सत्व सन्धिः

न् + {1,2 2nd, 3rd, 4th varga = छव्} = स् / श् / ष्

छव् = छठथचटतव् च.छ → श् ट.ठ → ष् तथ → स्

१२. यवलोप सन्धिः लोपः शाकल्यस्य

{अय्, आय्, अव्, आव्} + स्वरः $\xrightarrow{\text{optional}}$ {य, व} अस्य लोपः

ॐ

विसर्गसन्धिः

१. सकारः

विसर्गः + {१,२} कर्कशव्यञ्जनानि = स्

२. जिह्वामूलीयः उपध्मानीयश्च

: + {क, ख} = ᳵ जिह्वामूलीयः : + {प, फ} = ᳶ उपध्मानीयः

३. रेफः

(i) (स्वरः - अ, आ) + : + (स्वरः / मृदुव्यञ्जनानि) = र्

(ii) (अव्ययसम्बन्धिनः) + : + " = र्

४. लोपः

आ + : + (स्वरः / मृदुव्यञ्जनानि) = लोपः

अ + : + (स्वरः - अ) = लोपः

सः / एषः + (स्वरः - अ) / (व्यञ्जनानि) = लोपः

अव्ययसम्बन्धिनः + : + र् = लोपः

ॐ

५. उकारः

अ + : + (अ / मृदुव्यञ्जनानि) = उकारः

पाठः ५ : णत्वम्

१. अट्कुप्वाङ्नुम्व्यवायेऽपि

अट् = अइउण् ऋलृक् एओङ् ऐऔच् हयवरट्

कुः = कवर्गः, पुः - पवर्गः, आङ् = 'आ' रूपः उपसर्गः

नुम् = अनुस्वारः

१. रषाभ्यां नो णः समानपदे। र्, ऋ, ष → निमित्तम्

३. पदान्तस्य। पदान्ते स्थितस्य नकारस्य णकारः न भवति

पाठः ६, ७ : णिजन्तम्

उदा. अश्वः स्वयं धावति। अश्वं धावनार्थं प्रेरयति चेत् णिच्

खाद् → खादयति, हस् → हासयति, स्मृ → स्मारयति

लिख् - लेखयति, बुध् → बोधयति, वृध् → वर्धयति, गै → गापयति

Root $\xrightarrow{\text{causal}}$ root + अय + ति / ते

उ → ओ, ऋ → रय

आ → पय / यय

When changing to causal, the original subject usually takes instrumental case (3rd vibhakti) except in the following cases:

(i) Root = go, read, recite, acquire knowledge, eat, drink or root is intransitive. 2nd vibhakti

(ii) Note root = अद् or खाद् then 3rd vibhakti

(iii) कृ or हृ then 2nd or 3rd vibhakti.

पाठः ८. क्त प्रत्ययः

पठितः पठितौ पठिताः (भूतकालार्थे भवति)
पठिता पठिते पठिताः
पठितम् पठिते पठितानि उक्तम्, कृतम्, गतम्,

कारितम् = made to do, आस्ति $\xrightarrow{\text{नपुं}}$ भूतम् सन्ति $\xrightarrow{\text{नपुं}}$ भूतानि

पाठः ९. सति सप्तमी

कलम् ज्ञापयति। रामे गते ⇒ ज्ञापकक्रिया, सः गतः ⇒ ज्ञाप्यक्रिया

क्रियायाः आश्रयः in 7th vibhakti पुंलि → सति, स्त्री → सत्यां

शतृ	गच्छन्	गच्छन्तौ	गच्छन्तः	गच्छति	गच्छतोः	गच्छत्सु
	गच्छन्ती	गच्छन्त्यौ	गच्छन्त्यः	गच्छन्त्याम्	गच्छन्त्योः	गच्छन्तीषु
शानच् (कर्तरि)	वर्धमानः	वर्धमानौ	वर्धमानाः	वर्धमाने	वर्धमानयोः	वर्धमानेषु
	वर्धमाना	वर्धमाने	वर्धमानाः	वर्धमानायाम्	वर्धमानायोः	वर्धमानासु
शानच् (कर्मणि)	पठ्यमानः	पठ्यमानौ	पठ्यमानाः	पठ्यमाने	पठ्यमानयोः	पठ्यमानेषु
	पठ्यमाना	पठ्यमाने	पठ्यमानाः	पठ्यमानायाम्	पठ्यमानायोः	पठ्यमानासु
क्त प्रत्यय	पठितः	पठितौ	पठिताः	पठिते	पठितयोः	पठितेषु
	पठिता	पठिते	पठितम्	पठितायाम्	पठितयोः	पठितासु
क्तवतु प्रत्यय	पठितवान्	पठितवन्तौ	पठितवन्तः	पठितवति	पठितवतोः	पठितवत्सु
	पठितवती	पठितवत्यौ	पठितवत्यः	पठितवत्याम्	पठितवत्योः	पठितवतीषु

त्वम् → त्वयि, अहम् → मयि, सः - तस्मिन् सा - तस्याम्
माता → मातरि गुरुः → गुरौ अयम् - अस्मिन् इयम् - अस्याम्

ॐ

पाठः २०. तरप् - तमप्

(i) अतिशयार्थे दर्शयितः । द्वयोः एकस्मिन् अतिशये → तरप्

बहूनाम् एकस्मिन् अतिशये → तमप् प्रत्ययः

अनन्त = अनन्ततरः, अनन्ततरा, अनन्ततरम् (तरप्)

सुन्दर = सुन्दरतमः सुन्दरतमा सुन्दरतमम् (तमप्)

बलवत् = बलवत्तरः, बलवत्तरा, बलवत्तरम् (तरप्)

(ii) ईयसुन् - इष्ठन्

गुरु → गरीयस् गरिष्ठ

वृद्ध → ज्यायस् ज्येष्ठ

युवन् → यवीयस् यविष्ठ

युवन् → कनीयस् कनिष्ठ

बहु → बहीयस् बहिष्ठ

प्रशस्य → श्रेयस्/ज्यायस् श्रेष्ठ/ज्येष्ठ

प्रिय → प्रेयस् प्रेष्ठ

ज्यायान् ज्यायांसौ ज्यायांसः

ज्यायसी ज्यायस्यौ ज्यायस्यः

ज्यायः ज्यायसी ज्यांसि

ॐ

पाठ २१, २२, २३, २४ - समासः

तत्पुरुषः

नाम	समासः	विग्रहः
प्रथमातत्पुरुषः	अर्धग्रामः	अर्धं ग्रामस्य
द्वितीयातत्पुरुषः	गृहगतः	गृहं गतः
तृतीयातत्पुरुषः	नखभिन्नः	नखैः भिन्नः
चतुर्थीतत्पुरुषः	गोहितम्	गवे हितम्
पञ्चमीतत्पुरुषः	चोरभयम्	चोरात् भयम्
षष्ठीतत्पुरुषः	वृक्षमूलम्	वृक्षस्य मूलम्
सप्तमी तत्पुरुषः	कार्यकुशलः	कार्ये कुशलः

कर्मधारयसमासः

विशेषणपूर्वपदः	नीलमेघः	नीलो मेघः
उपमानपूर्वपदः	मेघश्यामः	मेघः इव श्यामः
उपमानोत्तरपदः	नरव्याघ्रः	नरः व्याघ्रः इव
अवधारणापूर्वपदः	विद्याधनम्	विद्या एव धनम्
सम्भावनापूर्वपदः	आम्रवृक्षः	आम्रः इति वृक्षः
मध्यमपदलोपी	शाकपार्थिवः	शाकप्रियः पार्थिवः

ॐ

द्विगु समासः

समाहार द्विगुः	त्रिलोकी	त्रयाणां लोकानां समाहारः
तद्धितार्थ द्विगुः	षाण्मातुरः	षण्णां मातृणाम् अपत्यम्
उत्तरपद द्विगुः	पञ्चगवधनः	पञ्च गावः धनं यस्य सः

* नञ् समासः अधर्मः न धर्मः

बहुव्रीहिः

समानाधिकरण बहुव्रीहिः	पीताम्बरः	पीतम् अम्बरं यस्य सः
व्यधिकरण बहुव्रीहिः	चक्रपाणिः	चक्रं पाणौ यस्य सः
नञ् बहुव्रीहिः	अपुत्रः	अविद्यमानः पुत्रः यस्य सः

द्वन्द्वः

इतरेतरः	रामकृष्णौ	रामश्च कृष्णश्च
"	हरिहरगुरवः	हरिश्च हरश्च गुरुश्च
समाहारः	संज्ञापरिभाषम्	संज्ञा च परिभाषा च अनयोः समाहारः

अव्ययीभावः

विभक्त्यर्थे	अधिहरि	हरौ इति
	अध्यात्मम्	आत्मनि इति
सामीप्यर्थे	उपशम्भु	शम्भोः समीपम्
	उपराधम्	राधायाः समीपम्
अर्थाभावार्थे	निर्मक्षिकम्	मक्षिकाणाम् अभावः
योग्यतार्थे	अनुरूपम्	रूपस्य योग्यम्
पदार्थानतिवृत्त्यर्थे	यथाशक्ति	शक्तिम् अनतिक्रम्य
	यथाबलम्	बलम् अनतिक्रम्य

पाठ २५. कर्मणि शानच्

कर्मार्थक शानच् प्रत्ययान्त शब्दाः विशेषणानि भवन्ति ।

उच्यमानम्, आनीयमानम्, लिख्यमानम्, गीयमानम्

क्रियमाणम्, बध्यमानम्, सेव्यमानम्, निरीक्ष्यमाणम्,

सद्यमानम्, eg. खाद्यमाने फले, पठ्यमाने पाठे, चीयमानानि, प्रार्थ्यमानम्

ॐ

पाठः २६. कृत् प्रत्ययाः

अ) ण्वुल् प्रत्ययः – गायकः, शिक्षकः, रक्षकः

जायकः, वाहकः, अर्चकः, पाचकः, क्षेपकः, वीक्षकः

स्त्री → अध्यापिका, नायिका, वाहिका, गायिका

आ) तृच् प्रत्ययः (कर्त्रर्थे भवति)

दाता दातारौ दातारः ; दात्री दात्र्यौ दात्र्यः ; दातृ दातृणी दातृणि

श्रोता, कर्ता, गन्ता, पठिता, प्रष्टा (पृच्छति), दाता, ज्ञाता

भोक्ता (भुङ्क्ते), गाता, स्तोता, हन्ता, लब्धा, अध्येता

इ) ल्युट् प्रत्ययः (भावार्थे भवति) (करणार्थे, अधिकरणार्थे)

पठनम्, रक्षणम्, श्रवणम्, स्थापनम्, परिशीलनम्, स्मरणम्,

दर्शनम्, दानम्, ध्यानम्, संन्यसनम्, अर्पणम्,

नाशनम्, घ्राणम्, आसनम्

ई) तव्यत्, अनीयर्, क्त्वा, तुमुन्, क्त, क्तवतु, शतृ, शानच्

पाठ २७. सन्नन्ताः

इच्छार्थे भवति। पिपठिषा = पठितुम् इच्छा।

पिपठिषुः = पठितुम् इच्छुः। पिपठिषति = पठितुम् इच्छति,

चिकीर्षा, मुमुक्षा, चिखादिषा, विवदिषा, विवक्षा (वक्तुम्)

पिपासा, दित्सा, जिगीषा, युयुत्सा, लिप्सा, जिज्ञासा,

शुश्रूषा (श्रोतुम्), दिदृक्षा, उपदिदिक्षा (उपदेष्टुम्)

सः पाठं पिपठिषति। सः पाठं पिपठिषुः अस्ति। तस्य पाठस्य पिपठिषा अस्ति,

पाठ २८. कारकम्

१. करणकारकम् – तृतीया विभक्तिः (विमानेन, लेखन्या)
२. सम्प्रदानकारकम् – चतुर्थी विभक्तिः (सेवकाय, पुत्र्यै)
३. अपादानकारकम् – पञ्चमी विभक्तिः (वृक्षात्, लतायाः)
४. अधिकरणकारकम् – सप्तमी विभक्तिः (आसन्दे, शय्यायाँ)
५. कर्तृकारकम् – प्रथमा विभक्तिः / तृतीया (रामः, रामेन)
६. कर्मकारकम् – द्वितीया विभक्तिः / प्रथमा (ओदनं पचति, ओदनः पच्यते)

ॐ

पाठः २९. तद्धित प्रत्ययाः

अ) अपत्यार्थः – ...स्य अपत्ये कुमार / स्त्री

१. अण् प्रत्ययः – वासुदेवः, पाण्डवः, माधवः, राघवः, पार्वती, ऐरावतः

धार्तराष्ट्रः, सौभद्रः, पार्थः, भारतः, पौत्रः, दानवः

२. ढक् प्रत्ययः – वैनतेयः (विनता), कौन्तेयः, द्रौपदेयः, वार्ष्णेयः, आग्निनेयः

३. इञ् प्रत्ययः – सौमदत्तिः (सोमदत्त), सात्यकिः (सत्यकः)

दाशरथिः, दाक्षिः

४. ण्य प्रत्ययः – आदित्यः, दैत्य (दिति), प्राजापत्यः

आ) मत्वर्थः (तद् अस्य अस्मिन् वा अस्ति)

१. मतुप् प्रत्ययः – श्रीमत्, श्रीमान्, श्रीमती,

विभूतिमत्, भक्तिमत्, दीप्तिमत्, धीमत्, श्रुतिमत्

हेतुमत्, बुद्धिमत्, बलवत्, दोषवत्, ज्ञानवत्

देहवत्, प्रतापवत्, भगवत्, श्रद्धावत्, सत्त्ववत्

आश्चर्यवत्, ~~[illegible]~~ धीमत्,

तद्धितान्तानि अव्ययानि = यथा, यत्र, यतः, यदा

ॐ

२. इनिप्रत्ययः – ज्ञानिन् [ज्ञानी, ~~[illegible]~~ ज्ञानिनी, ज्ञानि]

देही, रागी, योगी, भोगी, त्यागी, मौनी, किरीटी,

शशी, संन्यासी, संयमी,

इ) भावार्थः (तस्य भावः)

१ त्वप्रत्ययः – शत्रुत्वम्, सत्त्वम्, महत्त्वम्, अमानित्वम्

अदम्भित्वम्

२. तल् प्रत्ययः समता, देवता, शूरता, शक्तता, प्रधानता,

३. ष्यञ् प्रत्ययः – दौर्बल्यम्, क्लैब्यम्, सामर्थ्यम्, शौर्यम्

स्थैर्यम्, वैराग्यम्, कार्पण्यम्, प्राधान्यम्, सौम्यम्

दाक्ष्यम्, वाणिज्यम्, सौख्यम्,

४. ~~[illegible]~~ अण् प्रत्ययः युवा भावः = यौवनम् (युवन्)

५. अञ् प्रत्ययः (कुमार) कौमारम्; ऊ) पित्रर्थः डामहच् प्रत्ययः, पितामही/...

ई) इदमर्थः – अण् प्रत्ययः शारीरम्, साङ्ख्यम्, मामकः, तावकः

पाठ २०. अन्वयरचना।

(1) सन्धिविच्छेदं (2) कर्तृपदं, कर्मपदं, क्रियापदं क्रमेण योजनीयानी,

(१) पदविभागः, (२) अन्वयः (३) अन्वयार्थः (४) तात्पर्यार्थः

☆) व्यासं वसिष्ठनप्तारं शक्तेः पौत्रमकल्मषम्।
पराशरात्मजं वन्दे शुकतातं तपोनिधिम्।

पदविभागः - व्यासं वसिष्ठनप्तारं शक्तेः, पौत्रम्, अकल्मषम्, पराशरात्मजम्, वन्दे, शुकतातम्, तपोनिधिम्।

अन्वयः वसिष्ठनप्तारं शक्तेः पौत्रं पराशरात्मजं शुकतातम् अकल्मषं तपोनिधिं व्यासं वन्दे।

तात्पर्यम् - व्यासमहर्षिः वसिष्ठस्य नप्ता। शक्तिमहर्षेः पौत्रः। पराशरस्य पुत्रः। शुकमहर्षेः पिता, सः कल्मषरहितः तपोनिधिः च। तम् अहं नमस्करोमि।

☆) वसुदेवसुतं देवं कंसचाणूरमर्दनम्।
देवकीपरमानन्दं कृष्णं वन्दे जगद्गुरुम्॥

☆) प्रथमवयसि पीतं तोयमल्पं स्मरन्तः शिरसि निहितभारा नारिकेला नराणाम्।
उदकममृतकल्पं दद्युरामीवितान्तं न हि कृतमुपकारं साधवो विस्मरन्ति॥

पदविभागः ... तोयम् अल्पं ... निहितभाराः नारिकेलाः ...
उदकम् अमृतकल्पं दद्युः आजीवितान्तम् कृतम् उपकारं ... साधवः ...

अन्वयः प्रथमवयसि पीतम् अल्पं तोयं स्मरन्तः शिरसि निहितभाराः नारिकेलाः नराणाम् अमृतकल्पम् उदकम् आजीवितान्तं दद्युः। साधवः कृतम् उपकारं न हि विस्मरन्ति।

अन्वयरचना : क्रियापदम्, के, कदा, केषां, कीदृशाः, कुत्र, किं, कथम्भूतं (पीतं), ...

तात्पर्यम् - मनुष्याः नारिकेलसस्यानि आरोपयन्ति। कञ्चित् कालं यावत् तेभ्यः जलं च यच्छन्ति। तानि सस्यानि यदा वृक्षाः भवन्ति तदा ते नारिकेलवृक्षाः पूर्वं मनुष्यैः दत्तम् अल्पमपि जलं स्मरन्तः स्वशिरसा वहन्ते भारं वहन्तः

ॐ

अमृतसमानं जलं तेभ्यः आजीवनं यच्छन्ति।
सत्पुरुषाः अन्यैः कृतम् अल्पमपि उपकारम्
आजीवनं न विस्मरन्ति।

A) खल्वाटो दिवसेश्वरस्य किरणैः सन्तापितो मस्तके
पाञ्चन् देशमनातपं विधिवशात्तालस्य मूलं गतः।
तत्राप्यस्य महाफलेन पतता भग्नं सशब्दं शिरः
प्रायो गच्छति यत्र भाग्यरहितस्तत्रैव यान्त्यापदः॥

पदविभागः - देशम् + अनातपं, विधिवशात् + तालस्य,
तत्र + अपि + अस्य, भाग्यरहितः + तत्र + एव यान्ति + आपदः

अन्वयरचना - किं कुर्वन्, कथम्, कीदृशम्, कस्मात्, ...

अन्वयः - खल्वाटः दिवसेश्वरस्य किरणैः मस्तके
सन्तापितः अनातपं देशं वाञ्छन् तालस्य मूलं गतः।
तत्र अपि पतता महाफलेन अस्य शिरः सशब्दं भग्नम्।
प्रायः भाग्यरहितः यत्र गच्छति तत्र एव आपदः यान्ति।

तात्पर्यम् - कश्चन खल्वाटः सूर्यकिरणैः शिरसि भृशं
सन्तापितः अभवत्। सः आतपरहितं स्थानम् इच्छन्
विधिवशात् कस्यचित् तालवृक्षस्य मूलं गतवान्।
तदा एव तस्य शिरसि तस्य वृक्षस्य महाफलं किञ्चन अपतत्
येन खल्वाटस्य शिरः सशब्दं भग्नम् अभवत्।
प्रायेण भाग्यरहितः यत्र गच्छति तत्रैव आपदः अपि गच्छन्ति।